

Dos moments de la conferència i actuació de la coral Pinsans i Cadernerres de Riudejorcs de les Arenes ■ ROBERT BUSTAMANTE

Crítica gènere

Xavier Cester

Cantau, cantau!

Pinsans i cadernerres

Dir.: Xavier Albertí. Text:
Narcís Comadira.

Grec 08. Teatre Romea. 30 de juliol

exemplars no els havia tocat ningú 100 anys abans que hi passéssim nosaltres. El problema és que no està en ordre i sense documentació és difícil que la difusió es produeixi. Cal un centre de documentació i difusió del Paral·lel. Hi ha cuplets que tal o tal cantant va guardar al seu calaix i que s'han venut als Encants tantes vegades que ja no sabem si la pàgina 1 i la 4 són del mateix cuplet. Cal conservar un patrimoni que segurament és un dels més importants que hi ha al món de música popular de l'època.

Tenim complexos!

N.C. Creec que a Catalunya hi ha una mena de provincianisme i de complex d'inferioritat. Hi ha gent que pensa que el català està bé però per a nosaltres, per cantar a casa havent dinat el dia de Nadal. I això passa també en la literatura.

O.G. En Pedrell i tota aquesta gent volen una música nacional catalana imitant la wagneriana, i fracassa perquè la Primera Guerra Mundial fa que els alemanys perdin també la Segona i el miratge alemany perd força. Llavors els catalans compositors beuen de les fonts franceses i la gran retòrica wagneriana queda reduïda a una música afrancesada, molt més petita i intimista. I amb el franquisme sorgeix un emmirallament cap a la música criolla que fa que compositors com Montsalvatge i Comelles, per no agafar el castellà de Castella, agafen el d'Amèrica del Sud i es fan una sèrie de cançonetes, tangos i havaneres que, segons el punt de vista del Cordalira, desmereix el que hauria pogut ser la cultura catalana. És a dir: el gran somni català s'esvaeix i queda la *música de rajolí petit*.

X.A. Jo he fet una aproximació al que havia sigut l'evolució natural dels músics de cafè del segle XIX, que tenien una orquestrina o un piano o un petit grup de cordes. Moltes músiques van néixer al passeig de Gràcia i es tocaven arreu d'Europa. I en Garcia Robles, un compositor de qui ningú no en sap res, té una quantitat de música de saló que no té res a envejar als Strauss o els Offenbachs!

Fem memòria: en la seva etapa de director del Grec, Xavier Albertí va incloure un cicle de *lied* català. *Pinsans i cadernerres* pot ser entès com un pas més en la reivindicació del patrimoni musical d'un país no gaire preocupat a defensar-lo, però ara el director fa la quadratura del cercle: la reivindicació lúdica d'un repertori d'innegable riquesa i, alhora, la paròdia incisiva de certa forma d'entendre les essències pàtries.

Tot passa en una sala inspirada en el Conservatori del Liceu, on la Coral Pinsans i Cadernerres celebra, amb la caspa de rigor, el seu centenari. Després de l'accidentat repàs als membres de l'entitat (un Xavier Pujolràs d'humor absurd), el poeta Narcís

És un espectacle ideal per als qui pensen que som una meravella

Cordelira (esplèndid *tour de force* d'Oriol Genís) fa una abrandada dissertació sobre la cançó catalana. Des de Clavé i la seva voluntat de redempció dels obrers esgarriats fins al "rajolí petit" de Mompou, passant per Vives, l'Orfeó Català i el wagnerianisme, el text de Narcís Comadira fa un repàs tan hilarant com documentat a una visió dogmàtica de la música del país que només jurava pel "gran mestre de Bayreuth", sense oblidar llançar torpedes directes a la línia de flotació (el paper del Liceu amb els compositors vius).

Com a *El duo de La Africana*, Albertí, convertit en improbable florista pianista, marca clarament la separació entre una secció més teatral i una altra en què la música domina. La tradició clàssica s'interseca amb la popular dels cuplets de la guerra civil gràcies a un magnífic equip de cantants-actors (Titon Frauca, Maria Hinojosa, Marisa Martins, Miquel Cobos, Enric Martínez-Castignani), l'impertorbable Efrém Garcia al piano i una inesperada coral. Tot i que el ritme decau cap al final, aquest és un espectacle ideal per als qui pensen que som una meravella.

Oriol Genís, J.M. Miró,
Narcís Comadira i Xavier
Albertí ■ MARTA PÉREZ

poques, com ara la sala de concerts del Liceu. No l'hem reproduït fidelment, però el que la coneix, la reconeix. És una d'aquestes sales on un dia fan el concert d'Alicia de Larrocha i l'endemà el de les nenes que fan segon de piano i conviden les tietes. De les que s'hi entra per una porteta marginal i es puguen molts pisos.

El musical

N.C. És una història breu i verídica de la música catalana del 1850 al 1950. **O.G.** Jo canto un cuplet fantàstic: *El pintor cubista*, d'en Viladomat, el mateix dels *Elàstics blaus...* Parla d'una senyora que s'enamora del pintor perquè fa co-

lors i formes diferents i estranyes. Hi ha una referència musical a *La Bohème*, de Puccini. Vol dir que aquests compositors tenien una formació i l'anaven donant al públic en petites dosis. És una de les coses fantàstiques d'aquests cuplets.

X.A. A l'obra hi apareixen unes 37 cançons, però n'hem arribat a llegir set o vuit mil per triar-les. Hi ha un material brutal!

La investigació

X.A. Rieu-vos del que va produir Berlín a l'època de Wagner! Hi ha molts compositors dels que no en sabem res. Però dels que en sabem alguna cosa, per exemple del Maestro Padilla, que va fer el

València per a la Raquel Meller, sabem també que va tenir un estudi al carrer Nou per on van passar la majoria de senyorettes que volien fer de cupletistes. Hi anaven perquè els ensenyés una mica de castanyoles i a remenar els malucs amb una certa gràcia. A Lloret en deien les *titarrites*, perquè cantaven al costat del guitarrista, el *titarrita*. Era un eufemisme per anomenar les prostitutes. Durant una època, les cupletistes i prostitutes anaven juntes i tenen un material preciós per treballar.

J.M.M. En vam trobar amb lectures súperactuals, com *Les notes de l'Estatut*, que ens van fer molta gràcia.

Semblen escrits d'ara. **N.C.** I són dels anys 80! Allò de la sequera i de l'aigua... Quan ho vaig sentir vaig pensar: "Hi han posat una botifarra actual, i no!" **X.A.** "Diuen que a l'Ajuntament, diuen que a la Casa Gran, diuen que al Saló de Cent, molts escàndols hi ha hagut. Uns volen portar aigua, altres no la volen dur. Ja posen les *canyeries*: ciutadans cal obrir l'ull". Hi ha una quantitat de filles, vídues, nebodes, tietes, besnetes que tenen coses però que no saben què tenen ni a qui donar-ho. La SGAE té el seu arxiu de sarsuela i revista musical catalana, des de Clavé fins a la República, però alguns d'aquests